

Spolek na podporu nezávislé justice v ČR Šalamoun

111 21 Praha 1, P. O. Box 383

IČO 63837714

registrace pod sp. zn. L 6401 u Městského soudu v Praze

www.spoleksalamoun.com

ID datové schránky: g4kvibk

tel. +420602262445; e-mail: spoleksalamoun@spoleksalamoun.com

Ústavní soud České republiky

vážený pan

JUDr. Pavel Rychetský, dr.h.c.

předseda Ústavního soudu

660 83 Brno, Joštova 8

datovou schránkou

V Praze dne 4. dubna 2022

Motto:

„Nedostatečné objasnění skutkového stavu ohledně skutku, který byl obžalovanému kladen za vinu, představuje porušení presumpce neviny zakotvené v čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.“

(z právní věty nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3579/17 ze dne 3.4.2018).

Z odůvodnění tohoto nálezu:

„Podstatou principu in dubio pro reo je, že přetrvávají-li po provedeném dokazování důvodné pochybnosti o existenci relevantních skutkových okolností (např. o skutku, osobě pachatele nebo zavinění), jež nelze odstranit ani provedením dalšího důkazu, orgány činné v trestním řízení jsou povinny rozhodnout ve prospěch obviněného [nález sp. zn. III. ÚS 1624/09 ze dne 5.3.2010 (N 43/56 SbNU 479); nález sp. zn. II. ÚS 1975/08, uvedený výše; nález sp. zn. I. ÚS 733/01 ze dne 24.2.2004 (N 26/32 SbNU 239)].“

Vážený pane předsedo,

Spolek na podporu nezávislé justice v ČR Šalamoun (dále také „spolek Šalamoun“) je spolkem (dříve občanským sdružením), zabývajícím se od roku 1994 nespravedlivě stíhanými, obžalovanými či odsouzenými a vězňenými oběťmi orgánů činných v trestním řízení (dále také „OČTŘ“). Během osmadvaceti let naší činnosti jsme dokázali pomoci desítkám obětí zvláště a nedbalosti OČTŘ. Tak jako Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS) v době totality, tak i spolek Šalamoun se dnes zabývá případy, kdy došlo ze strany státu, prostřednictvím jeho orgánů, k projevům zvláště a porušování lidských a občanských práv, a tedy ke zneužití úřední moci (a pravomoci) a k poškození jednotlivců.

Jedním z případů, který spolek Šalamoun monitoruje je i případ nar. , který byl a následně a to rozsudkem ze dne , sp. zn. , uznán vinným ze zločinu znásilnění podle § 185 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku a byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání pěti roků. Jeho dovolání Nejvyšší soud pod sp. zn. odmítl.

Jsme si vědomi, že spolek Šalamoun sice není stranou řízení, které probíhalo pod sp. zn. o ústavní stížnosti , a záleželo na úvaze Ústavního soudu, jestli k informacím z našeho podání přihlížne, ale na základě nám známých skutečností, které jsme považovali za významné, jsme se rozhodli formou amicus curiae brief oslovit Ústavní soud našim podáním ze dne 1.1.2022 a upozornit soud na podstatné skutečnosti, které zásadním zpochybňují závěr obecných soudů o vině odsouzeného .

Vycházeli jsme přitom z obvyklé praxe Ústavního soudu, který často k názorům prezentovaným ve formě amicus curiae přihlíží, kdy například v nálezu sp. zn. IV. ÚS 1378/16 ze dne 17.10.2017 (ve věci poskytování informací o platech veřejně činných, úředních osob), výslovně přejal do podstatné části odůvodnění nálezu názor vyslovený v amicus curiae od advokáta prof. JUDr. Aleše Gerlocha, CSc., a to i přesto, že nebyl prezentován zcela nestrannou osobou, neboť z veřejných zdrojů vyplývá, že jako advokát zastupoval úředníky bránící se proti poskytování informací o výši jejich příjmů, přestože pobíraných z veřejných prostředků (sic!).

Stěžejním a zcela zásadním důkazem je totiž videonahrávka pořízená GIBS (v rámci sledování osob a věcí) z domu odsouzeného , kterou měl být „prokázán“ skutkový děj, za který byl následně odsouzen. Spolek Šalamoun v této souvislosti akcentoval závěr znaleckého posudku, který si vyžádala GIBS od MUDr. , soudního znalce v oboru zdravotnictví, odvětví sexuologie, ve kterém se výslovně uvádí: „*Jednání zastížené na přiloženém videozáznamu dle názoru znalce nelze jednoznačně klasifikovat jako sexuální zneužití nezletilé. Představuje „pouze“ selhání jedince (rodiče) s nedostatečně zakotvenými normami ve vztahu k intimitě dítěte a ve vztahu ke kontaktním aktivitám s dítětem.*“

Další soudní znalec , CSc., konstatoval závěr, že dle jeho názoru videonahrávka neobsahuje sexuálně závadové jednání.

Přitom pochybnosti měla i intervenující státní zástupkyně zastupitelství , která u veřejného zasedání podle zvukového záznamu jednání (ovšem v písemném přepisu záznamu v protokolu, patrně v rámci „fair procesu“, byla tato část přednesu soudem vypuštěna) uvedla: „**Video je skutečně jediný důkaz, kdy si myslíme, že na něm je to, co na něm je, ale video viděla řada osob s právním vzděláním a řada odborníků, ale každý k němu má jiný výklad**“ (sic!).

I přes skutečnost, že pochybnosti o skutkovém ději měli znalci obžaloby i obhajoby a také intervenující státní zástupkyně , jako amici curiae jsme nechali předmětný videozáznam posoudit soudními znalci zapsanými v seznamu znalců Ministerstva spravedlnosti v odvětví biomechaniky, a dále přezkoumat, ad hoc (samozřejmě pod závazkem mlčenlivosti) renomovanou autoritou, a to týmem prof. Ing. CSc.

Obě odborné autority, a to zcela nezávisle na sobě, po shlednutí a zejména analýze předmětného videozáznamu, dospěly ke shodnému závěru, podle kterého **z inkriminovaného videa nelze prokázat, že vůbec došlo k dotyku rukou otce s pohlavními orgány dcery.** Taktéž odsouzený trestnou činnost kategoricky popírá a skutkový děj zcela popírá i údajná poškozená dcera (sic!), zatímco jiný důkaz o skutkovém ději není, nežli pouze inkriminované video kvality VHS (z konce 90 let).

Proto jsme jako amici curiae považovali za důležité sdělit Ústavnímu soudu závěry renomovaných znalců a odborných autorit, totiž že **z předmětného videa nelze prokázat, že došlo k dotyku rukou otce s pohlavními orgány dcery, a proto existují naprosto důvodné pochybnosti, zda (údajný) skutkový děj, pro který byl odsouzen, se vůbec stal;** to s vyjádřením přesvědčení (které se však záhy ukázalo jako poněkud naivní), že věříme ve spravedlivé rozhodnutí Ústavního soudu.

Avšak Ústavní soud usnesením sp. zn. ze dne ústavní stížnost odmítl, kdy v bodě 18 odůvodnění usnesení jenom ryze formalisticky a povrchně konstatoval, že: „soudy v řízení měly k dispozici přesvědčivé důkazy, včetně videozáznamu nevhodných dotyků stěžovatele vůči poškozené a informace o jejím neobvyklém chování (předčasných projevech sexuality) ve školce“.

Pomíjíme skutečnost, že naše vyjádření ve formě amicus curiae se nejspíš nehodilo a zřejmě proto k němu Ústavní soud nepřihlédl, zatímco v jiných případech k takovým podáním přihlíží a leckdy i o ně opírá svoje rozhodnutí (srov. nálezy sp. zn. IV. ÚS 1378/16, shora), což je sice jeho právo, nicméně s principem rovnosti v právech (podle článku 1 Listiny) se taková soudní praxe slučuje jenom stěží, nota bene u Ústavního soudu (sic!).

Velmi nestandardní je však skutečnost, že názory odborných autorit Ústavní soud vůbec nevzal v úvahu a nekriticky přejal závěry obecných soudů (jsoucí v extrémním rozporu s provedenými důkazy), tedy že na videu vidí to, co si myslí, že na něm vidí, **to vše, aniž by si Ústavní soud vůbec vyžádal spisový materiál z trestní věci , včetně inkriminovaného videozáznamu** (který měl být kruciólním důkazem pro závěr o jeho vině).

Považujeme za zcela neslučitelné s elementárním právem každého na spravedlivý proces, aby Ústavní soud rozhodoval bez znalosti spisového materiálu v konkrétní věci; to tím spíše, pokud odsouzený (a důvodně) namítal, že došlo k tzv. deformaci důkazů (kterou Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně označil za ústavně nepřijatelnou).

Jsme si vědomi, že nelze zasahovat do nezávislého rozhodování Ústavního soudu, a že proti rozhodnutí Ústavního soudu není přípustné odvolání. Považujeme však za naprosto neakceptovatelné, že v demokratickém právním státě (za který se Česká republika prohlašuje v článku 1 Ústavy) **rozhoduje Ústavní soud „od stolu“, bez spisového materiálu, a jenom opisuje bezobsažné floskule z rozhodnutí obecných soudů, ačkoliv je úplně poslední soudní instancí povolnou k ochraně základních práv a svobod jednotlivců na vnitrostátní úrovni. To přesto, že jde o lidskou důstojnost a osobní svobodu lidské bytosti (sic!).**

Z podstaty věci žádný soud – a proto ani Ústavní soud – by neměl libovolně nahrazovat odborný závěr svým vlastním, laickým závěrem, a v dané věci navíc opřeným o ústavně nepřijatelnou deformaci provedeného důkazu.

To vyplývá i z judikatury Nejvyššího soudu a také Ústavního soudu [srov. přiměřeně rozhodnutí č. 40/1972 a č. 11/1987 Sb. rozh. tr.; srov. též nálezy sp. zn. III. ÚS 77/01 ze dne 10.7.2001 a nálezy sp. zn. III. ÚS 224/04 ze dne 19.8.2004].

Extrémní nesoulad skutkových zjištění s provedenými důkazy zakládá protiústavnost rozhodnutí (srov. nálezy sp. zn. III. ÚS 166/95 ze dne 30.11.1995). Obdobně protiústavnost rozhodnutí zakládá nesoulad právních závěrů a skutkových zjištění (srov. nálezy sp. zn. I. ÚS 401/98 ze dne 13.1.1999). Podmínku dosažitelného stupně jistoty ve skutkových otázkách jako zákonného podkladu pro odsuzující výrok rozsudku vyslovil Ústavní soud v nálezu sp. zn. III. ÚS 398/97 ze dne 4.6.1998 [*„Jakkoli vysoký stupeň podezření sám o sobě není s to vytvořit spolehlivý a zejména zákonný podklad pro odsuzující výrok soudu, který – především z ústavního hlediska – musí být vždy výrazem lidsky dosažitelné jistoty, plynoucí především ze zákonem stanoveného procesu zjišťování a následného vyhodnocení rozhodných skutečností tak, aby se skutkové závěry soudního rozhodnutí neocitly v (extrémním) rozporu s vlastním obsahem provedených důkazů.“*].

A požadavek na dosažení nejvyššího možného stupně jistoty jako podmínky pro závěr o vině vyslovil Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 553/05 ze dne 20.9.2006 [*„Každé trestní stíhání v sobě bezpochyby zahrnuje střet mezi právem na osobní svobodu a veřejným zájmem reprezentovaným pravomocí státní moci označit za zakázaná škodlivá jednání pro společnost jako celek a pravomocí trestat pachatele takových jednání. Z hlediska materiálněprávního musí takové zakázané jednání představovat dostatečně závažnou hrozbu pro společnost jako celek a jeho jednotlivé znaky musejí být jednoznačně stanoveny zákonem. Z hlediska procesněprávního pak musí být jednoznačně zjištěno a prokázáno, že se takové jednání objektivně stalo, že představuje skutečně závažnou hrozbu pro společnost jako celek a že odsouzená osoba je skutečně tou, která toto jednání spáchala nebo se na jeho páčání podílela. Trestní řízení proto vyžaduje v tomto ohledu ten nejvyšší možný stupeň jistoty, který je možno od lidského poznání požadovat, alespoň tedy na úrovni obecného pravidla „prokázání mimo jakoukoliv rozumnou pochybnost“. Jinak řečeno, v průběhu trestního řízení musí být mimo jakoukoliv rozumnou pochybnost prokázáno, že obžalovaný svým jednáním skutečně naplnil všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, z něhož byl obžalován. Jestliže některý ze znaků skutkové podstaty v prokázaném jednání absentuje, nastupuje zásada „in dubio pro reo“. Ustanovení čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, které stanoví, že nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon, vytváří prostor a současně stanoví hranice pro omezení osobní svobody. Pokud orgány činné v trestním řízení tento zákonem (trestním řádem) vymezený legitimní prostor překročí, například v důsledku nepřipustného nakládání s důkazy nebo v důsledku jejich nepřiměřeného hodnocení, porušují z ústavněprávního hlediska základní právo stěžovatele garantované čl. 8 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.“*].

Těchto zásad však v této věci nedbaly ani obecné soudy a ani samotný Ústavní soud.

Bohužel díky ryze formalistickému postupu obecných soudů a dokonce i Ústavního soudu, jsou leckdy nevinní lidé nespravedlivě soudy uznáváni vinnými a odsuzováni k (často vysokým) trestům odnětí svobody, protože – jako například v tomto případě – si soudy mnohdy zcela laicky myslí, že důkazy „prokazují“ to, co si soudy představují, v dané věci pak, že na videu vidí to, co si myslí, že vidí, zatímco odborná veřejnost má naopak pochybnost, zda se předmětný skutek vůbec stal, a má názor opačný.

Tento případ je pouze jeden z dalších příkladů dysfunkce české justice; srov. například rozsudek ESLP ve věci Robert Tempel v. Česká republika, který vyústil v obnovu řízení před Ústavním soudem, a vedl nakonec ke zproštění obžaloby, to vše ovšem teprve až po dvaceti letech výkonu nezákonně uloženého trestu odnětí svobody (sic!).

Dovede si Ústavní soud, jehož jste předsedou a který původně tomuto nešťastníkovi nevyhověl, ba jeho ústavní stížnost (nepochybně také s bezobsažnými floskulami) odmítl (sic!), vůbec představit, co pro člověka znamená strávit 20 let za mřížemi, s vědomím, že je nevinný??

Jsme si jisti, že ctihodným soudcům Ústavního soudu by se v podobném případě vůbec nelíbilo strávit (nedůvodně) za mřížemi věznice byť jenom jeden týden, ne-li měsíc nebo rok!

Dovolíme si Vás citovat: „*Budme rádi, že již nemáme trest smrti.*“ (JUDr. Pavel Rychetský: „Psaní z Ústavního soudu“; in: časopis Reportér, č. 5, ročník 2016, str. 10 – 11).

Slovy klasika platí, že „*Morální prohřešky jsou základem poměrů, z nichž vyrůstají politická vina a zločin. Dopouštět se nesčetných malých činů nedbalosti, pohodlného přizpůsobování, laciného ospravedlňování bezpráví, nepozorované podpory bezpráví, podílet se na vzniku veřejné atmosféry, která šíří nejasnost a jako taková teprve umožňuje zlo, to vše má za následky, které zčásti také podmiňují politickou vinu na poměrech a dění*“ (Karl Jaspers: „Otázka viny“).

Žijeme v době, která je čím dál tím více podivnější, což se odráží i na mezilidských vztazích, o způsobu a efektivitě fungování veřejných institucí nemluvě. **Proto zejména transparentnost fungování justice a co největší přesvědčivost jejích rozhodnutí je velmi potřebná, ba nezbytná a je esenciální podmínkou fungování právního státu.**

Dovolujeme si zde připomenout slova bývalé soudkyně Nejvyššího správního soudu a poté Ústavního soudu, nyní soudkyně ESLP, paní JUDr. Kateřiny Šimáčkové v jejím rozvoru pro Českou justici, který byl dne 22.12.2018 uveřejněn pod názvem „Kateřina Šimáčková: Ideální postava soudce neexistuje“, a podle kterého (mimo jiné) je nejlepší „*...když bude justice pracovat co nejlépe a legitimně, což znamená i ukazovat veřejnosti, jak pracujeme, proč pracujeme tak jak pracujeme, a že naše práce má výsledky.*“

Také je namístě poukázat na nález sp. zn. II. ÚS 2268/07 ze dne 29.2.2008, kterým Ústavní soud odmítl ryze formalistické uplatňování práva a v jehož odůvodnění vyslovila JUDr. Eliška Wagnerová, Ph.D., následující výstižné právně–filozofické myšlenky: „*Esenciální podmínkou pro existenci nezávislé soudní moci je důvěra veřejnosti v to, že soudci při rozhodování věcí usilují o spravedlivá rozhodnutí přijímaná na základě práva. Bez důvěry veřejnosti v to, že soudcův postup byl fér a respektoval vysokou mravní úroveň, nemůže být justice schopna řádně fungovat. Důvěra veřejnosti v soudní moc je tím nejcennějším, čím tato moc disponuje, a ona důvěra patří i mezi to nejcennější, z čeho může vycházet každý občan státu. Slovy H. de Balzaca: „Nedostatek důvěry v soudnictví je začátkem konce společnosti.“ Důvěra veřejnosti však není apriorně dána, nýbrž je třeba ji budovat. Je snazší o ni přijít než ji udržet. Roky úsilí mohou být ztraceny i jen jedním nezdařeným rozhodnutím. (...)*“

A konečně bychom chtěli krátce citovat z odůvodnění (§ 20, § 21) rozsudku Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 359/2018–30 ze dne 10.1.2019:

„[20] Soudní moc je konstituována k ochraně práv a svobod, je třetím pilířem, který přispívá k tomu, aby byl demokratický stát i státem právním. Jde o věc veřejnou a její výstupy, jakož i dění vně, jsou legitimně předmětem veřejné diskuse, a to včetně určité míry kritiky.

[21] Justice, chce-li řádně plnit svou funkci, musí požívat značnou důvěrou společnosti – oplývat autoritou (srov. rozsudky pléna Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26.4.1979 ve věci Sunday Times proti Spojenému království, stížnost č. 6538/74 či ze dne 15.12.2005 ve věci Kyprianou proti Kypru, stížnost č. 73797/01). Její formování se proto nesmí dít v přitímní soudních kuloárů, ale transparentně (přímo na očích veřejnosti). (...)“

S lítostí jsme proto nuceni konstatovat, že (toliko povrchně a bez znalosti spisu odůvodněným) usnesením o odmítnutí ústavní stížnosti sp. zn. ze dne , Ústavní soud takovou nezbytnou důvěru veřejnosti zklamal, přesněji řečeno ji ztratil.

S úctou

Spolek na podporu nezávislé justice v ČR Šalamoun:

John Bok, předseda spolku

JUDr. PhDr. Miroslav Špadrna, Ph.D.,
místopředseda spolku

Václav Peričevič,
místopředseda spolku